

JSB_SLAV13 Cesta do hlubin cyrilometodějské mise na Velké Moravě

Staroslověnština

1. Popište důvody a motivaci Konstantina a Metoděje vytvořit pro Sloany literaturu a rozvíjet jejich vzdělanost.

2. Vypište názvy textů, které bratři překládali jako první.

a) _____

b) _____

3. Jmenujte písemné památky, které se nám dochovaly z přelomu 9.-10. století:

_____, a které později z 15. století (a déle): _____.

4. Vyberte, která tvrzení o charakteristice velkomoravské staroslověnštiny jsou pravdivá (ANO) a nepravdivá (NE). Nesprávná tvrzení opravte!

Velkomoravská staroslověnština nerozlišovala jery.	
Ve velkomoravské staroslověnštině se zachovaly a rozlišovaly nosovky.	
Místo klasického tvaru <i>mene</i> do staroslověnštiny pronikaly tvary genitivu singuláru.	
Předpona <i>iz-</i> je typicky východoslovanská.	
Diferenciace staroslověnštiny probíhala v důsledku velkého teritoriálního rozsahu užívání tohoto jazyka a také jejího pronikání na další slovanská území.	
Charvátská a ruská redakce staroslověnštiny se vyvíjely z české redakce.	
Staroslověnština charvátské redakce se též nazývá <i>redakce kanonických památek</i> .	

Oprava nesprávných tvrzení:

5. V dnešní slavistice se uznává bulharsko-makedonská teorie o původu staroslověnštiny, podle které byla živým jazykovým podložím staroslověnštiny lidová nářečí Slovanů sídlících v okolí Soluně, eventuálně jejich dialekt. V širší formulaci tento názor vyslovil už Josef Dobrovský (1753-1829). S pomocí literatury a další zdrojů sestavte krátký životopis Dobrovského jako lingvisty a vysvětlete, proč se stal důležitou osobností slavistiky.

--

6. Do tabulky doplňte k jednotlivým písmenům způsob jejich čtení a jejich celé názvy.

Znak	Fonetika	Celý název písmene
Ѣ		
Ѥ		
Ѧ		
Ѩ		
Ѯ		
Ѱ		
Ѳ		
Ѵ		
Ѷ		

7. Pokuste se přečíst následující verše z evangelií ve staroslověnštině a doplňte české verze těchto veršů. Jak se od sebe jednotlivé verše liší?

Staroslověnština (Codex Marianus – edidit V. Jagić)	Čeština
<p>[1 КѢНИГѢ РО(Ж)ДѢСТВА ІС Х҃ВА СНА ДѢ(ВА. СНА) АВРААМА. 2 АВРААМЪ РОДИ ИСАКА. ИСАКЪ ЖЕ РОДИ ИАКОВА. ИАКОВЪ ЖЕ РОДИ ИУДАЖ И БРАТНІЖ ЕГО. 3 ИУДА ЖЕ</p>	Mt 1:1-3

жавъ мѣшкѣи своеи. растачи
грудѣи мѣслии. срѣца ихъ. 52 низъ-
ложи силѣи съ прѣстолѣ. и възне-
се съмѣренѣи. 53 алчштва исплъ-
ни благѣ. и богатштва са отъпоу-
сти тѣштва. 54 приѣтъ илѣ отрока сво-
его. помѣнѣти милость. 55 ѣвоже гла
къ отцѣмъ нашимъ. аврамоу и сѣ-
мени его до вѣка :. 56 Прѣвѣсть же
марѣ съ неж ѣво и три мѣца. и въ-
зерати са въ домъ свои :. :. 57 Бли-

Lk 1:52-56

1 Вънемаѣте милосты-
на ваша не творити прѣдъ члѣвкы
да видими вѣдете или. аште ли же
ни мѣзды не имате. отъ отца ва-
шего иже естъ на нѣсхъ. 2 егда оубо тво-
риши милостыни. не въстрѣви прѣ-
дъ собою. ѣво ипокрити теоратъ. въ
сѣньмиштихъ и въ стѣгнахъ. да
прославатъ са отъ члѣвкѣ. аминь
глѣж вамъ. въспримѣтъ мѣ-
здж свои :. 3 Тебѣ же творѣцю мило-

Mt 6:1-3

1 Бѣсть же въ дѣни тѣ. изиде повелѣ-
ние отъ кесарѣ авѣгоуста. написати
въсѣ оуселенѣи. 2 се написание прѣво-
е бѣсть. владштво сирѣи и курѣ-
нию. 3 и идѣахъ всѣи къждо написати са
въ свои градъ :. 4 възиде же носифъ отъ
галилѣи. из града назаретъска.
въ иудеѣ въ градъ дѣвѣ. иже нарица-
атъ са витлаемъ. зане вѣаше отъ
домоу и отъчѣствѣ дава. 5 на-

Lk 2:1-5

<p>1 Рече же къ оученикомъ не възможъ- но естъ да не придѣтъ сканѣдали.</p> <p>СХVI Горе же томоу имъже придѣтъ. 2 оунѣ е- моу ви было. аште ви камень жръно- вѣны възложенъ на вышъ его. і въ- врѣженъ въ море. неже да сканѣдали- сатъ малынухъ (снхъ) единого .: 3 Въне-</p>	Lk 17:1-3
<p>сѧ. 14 І слово плѣтъ вѣистъ. і все- ли сѧ въ ны. і видѣхомъ славж его. славж ѣко иночадаго отъ оца. ісплѣнь благодѣти істинны. 15 Іо- анъ свѣдѣтельствоуетъ о немъ. і възъва глѧ. съ вѣ егоже рѣхъ. градъ по мнѣ прѣдъ мноиж вѣистъ. ѣко прѣвѣ мене вѣ. 16 і отъ</p>	Jan 1:14-15
<p>чѣнаго .: ꙗц .: 16 Тако во бѣ възлю- би мира. ѣко сѧ своего иночадаго дастъ. да въ[сѣ]сѣкъ вѣроуѧи на нь не погыбнетъ. ны-иматъ живота вѣ- чѣнаго. 17 не посѣла во бѣ сѧ свое- го въ миръ да содитъ мироу. нъ да II съпасетъ сѧ миръ имъ. 18 вѣроуѧи во нь не бждетъ осжженъ. а не вѣроуѧи юже о- сжженъ естъ. ѣко не вѣрова въ іма иночадаго сѧ вѣиѣ. 19 съ естъ сждъ</p>	Jan 3:16-18

8. Nazvěte a vysvětlete uvedený jev užívaný ve staroslověnských textech. K čemu sloužil a proč se používal?

<p>бѣ сѧ</p>	
<p>сѧ вѣиѣ.</p>	

9. Přeložte ze staroslověnštiny do češtiny.

1.	ОТЪ МАТЪѠБА.	
2.	СЪ МАРИКЪЖ МАТЕРИЖ ІЕГО.	
3.	МНОГЫ ФАРИСЕИ	
4.	НАРОДИ МНОЗИИ.	
5.	Блаженн чистин срдцелуъ	
6.	Ѡко речено естъ.	

10. Napište krátký text – vyjádřete názor (cca 1 odstavec) o tom, proč si myslíte, že bychom se dnes měli stále učit staroslověnštinu. Je to pro Čechy dodnes důležité?